"ސާދަވިލާރެއްގެ ވެންޓަރުގެ ހުވަފެނެއް"ގެ ތަފާސީލު

26 ޖެނުއަރީ 2020

އަބްދުއްރަޙީމް ޢަލާފު އަބޫބަކުރު (މާލެ)

https://www.liyuntherin.org/archives/18281

ތަޢާރުފު:

މިއީ އަޅުގަނޑެން ދެކުނު ހުވަފެނެއް ނޫނެވެ. "ސާދަވިލާރެއްގެ ވެންޓަރުގެ ހުވަފެނެއް" މިއީ ވަރަށް އާދަޔާ ޚިލާފު ތަފާތުގެ މައިގަނޑެއްނަމެވެ. ތަފާތަށް މި ދުނިޔޭގެ ސާއިރު، މި ތަނަ ހެއްދަވައިފައިވާ ހިސާބު ރަނގަޅު ތަފާތުގެ ގޮތުގައި ކިޔައިދޭ ގޮތެވެ. ހެއްދެވި ފާސް ތަފާތުގެ ގޮތުގައި ހަމަން ތަގުރާއްފައިވެ. ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ނުގައިގެން މި ދުނިޔެ މި ތަފާތުގެ ގުޅުވެ. ތަފާތު ނޫނެވެ. ދެކޭނީވާ އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކޮށްދިނީ ގުޅޭ މައްސަލައެވެ.

މި ލަވައަކީ 1965 ގައި “ހުނދޯލިޔާ” ގައި ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ލަވައެކެވެ. މި ލަވައިގެ ޝާއިރަކީ އާދަމް ޒުހައިރު ފެންވަރުގައި ގާގަދަކޮށްލެވިފައިވާ ލަސްލިޔާއަކަށް ނުވިޔަސް މަޝްހޫރު ޖަމާލުގައި އާރުވެސް މި ލަވަލިޔާގެ ވިދުން ގަދައެވެ. ޝާއިރުގެ ނަން ނުދެންނެވި ކަމުގައި ވިޔަސް މިއީ މި ލަވައިގެ ސަބަބުން، މި ދެންނެވި ލަސްލިޔާއަކަށް ފަހުމު ފެންވަރުގެ ލަސްލިޔާގެ ތިޔަބޭނުން ޖާގަ ދިރިވަޖެހިގެން ތަކުރާ ލަވައެކެވެ. މި ލަން ހައްދަވާ ބައި ތަކުރާރު ފަދަ ޖިޔަ ދުވަސް ވެއްޔަ ވިޔަސް މި ލަން އަދި ފަސް މިހުންގެ ހިތްތަކުން ގަނޑު މަގުފައް ވަނީ ހެދުއްޔަށެވެ. އަދި މި ލަވައިގެ ޝާއިރަކީ މިއަދު ފަސް ރާއްޖޭގެ އަންމާ މަޤްބޫލު އަންމާ މަޝްހޫރު ޝާއިރުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނިވަޑައިގެންފައިވާ ބޭފުޅެކެވެ. އުމުރުފުރާން ހިނގާބަތަކީ ދުވަސްވީއިރާ ޝާއިރީ ހުނަރުފުޅުގައި އޮއީ އަދި ފަސް ހަމަ ނުހަނުފުރާއިގެ ޖަވާނުކަމެވެ.

އަލުގަނޑު މި ވަޒަނަވައް ދަންނަވާއިރު މި 2020 ޖަނަވަރީ 21 ގައި އާޚިރަށް ނޫރުގައި މޫނިސާ ހިސާ ވަނީ މި ލަވައިގެ ޓިރިޝާއި ހަމިގަނާ ބާރު ގޮތުން ވަރަން ފުރިހަމަ ވަރަން ގަޑުސްޕީ ރިޕޯޓެއް ޝާއިރުކުރައްވައިފައެވެ. މިއީ މިޔާ މި ލަވައިގެ ވަރަކަ އަލުގަނޑުގެ ނަޖަރުން ދަތްކާން އުނދާގޫ ސަވަބަކެވެ. ނަމަވެސް އެ ރިޕޯޓަން ނުވިސްނައި އަލުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ހިއާލު ދަންނަވާނަމެވެ.

ލަވައިގެ ސަފުރާ:

އާދަރެވެ! ދަންބަރަން ފަދަ ތަގުގެ ދިގުނުކޮށް މި ލަވައިގެ ޝާއިރުގެ ވަރަކަ ނުދަންނަވައި މި ލަވާއިގެން ހިތްރާސްކުރަމެވެ. އެހެން ބޭނުމުން ހިތްރާސްކުރައްވަނީ ލަސްލިޔާގާ އެކިގައި ކަމަށް ވިޔަސް އަލުގަނޑު މި ހިތްރު ކުރަނީ ލަސްވިޔައްޔާގެ ލަވަކާއެކިގައެވެ.

ލަވައިގެ ސުރުޚީއަކަށް އޮތީ “ސާދަވިހާރުއްޔާގެ ލަންދަވުގެ ހުވަފެނެއް” ކަމަށް ވިޔަސް އަލުގަނޑަށް ފާރަގަކުރެވުނީ މިއީ އެ ލަސްލިޔާގެ ހިތްފުޅުގެ ޝަކުވާއެއް ކަމުގައެވެ. ވިދާޅުވެދެއްވައިފައިވާ ހިތްފުޅުގެ ފުސާރާއެއް ކަމުގައެވެ. ވިދާޅުވާށެވެ! ފުރަތަމަ ބައިތުގައިވަނީ:

“ރީތި ނަލަނަލަ ހަނދުއް ކުރި އަލިވާ

ރީތި މޫދުގެ ތޮށިގަނޑު މަތީވާ

ވީތި ހުރިހާ އުފާ އުނދުއެކީވާ

ވީލެ ދުނިދިން އެ ތަލާ ބައްތިލީވާ”

(ވަރަށް ރީތި ނަލަނަލަ ހަނދެއް ހުރި އަވީގައި، (ހަނދުވަރުމަތީގައި) ރީތި ދޫނުންގެ ތޮށްގަނޑުމަތީގައި (އާމާން ކަޑު ކަނޑެއްގައި) ހުރިހާ އުފާވެރިކަމާއި އަދަބުވެރިކަމާއި ވީމާ، ދުނިޔެން އެ ޖަލް ބައްޓަމީގައި ވިހުވާ.)

އެ ސިފަކުރައްވަނީ ގެންގުޅުއްވާ އާއި އާންމު ލޮބުވެތިކަން، ހަނދުވަރުގެ އަލިން ޗިރާޙުކުރާފަދަ ހަނދުވަރީ ރޭއްގައި ވަރަށް ރީތި (ހިތްގައިމު) މަޖުމަޖު ކަނޑެއްގައި ލޮބުގެ ކިސްތީއްގައި ތިއްބެވި ވާހަކައެވެ. ލޮބުގެ ކިސްތީއްގައި "ދުނިޔޭން" ތިއްބެވި "ހުރިހާ އުފާވެރިކަން" އެކުލެވިގެންވެއެވެ."

ދެން އޮތް ބައިތު ވެސް ކިޔައިދެމާތޯއެވެ!

"ރޭގެ ލުއިލުއި ވަރާ ކަނޑުގެ ރާޅާ

އާދެ އެތަކެއް ރާޅާ އައި ގޯއްޗާ

މާގެ ގުޑުމާ ވަފާތެރިވ ލޯބިވާ

ވެއްޖެތާ ރަށްބަޑިންނަށް އެރޭގާ"

(ރޭގެ ލުއިލުއި ވަރާ ކަނޑުގެ ރާޅާ، އެފަދަ އެތަކެއް ރާޅާ ހަމަ އައިސްގޯއްޗަށް މާގެ ގުޑުމާ (އާދެ! ހިތުގެ ގުޑުމާ) ވަފާތެރި ލޯބިވާ އެރޭ ރަށްބަޑިންނަށް ވެއްޖެއެވެ. (މި ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް އެކުވެލައެވެ.))

ޝާއިރުގެ ހިތުގުޑުގެ ގުޑުމާ އާދޭގެ ހިތުގުޑުގައި އޮތް ވަފާތެރި ލޯބިވާ ވެސް، އެފަދަ އެހެން ރާޅަކާވެސް ހަމަ އެއް ގޯތްޗެއްގައި އެރޭ ޖެހުނު ނަލަނަލަ ލުއިލުއި ވާރާއި އާމާން ކަނޑުގެ ކުރިކުރި ރާޅާ މި ބުރިހާ އެއްކޮށް ވެސް އެކުލެވިގެންގެ ގޮތުގައި އެ ސިފަކުރައްވަނީ އެރޭގެ އެ ދު ލޮބުވެތިގެންގެ ގުޑުމުގެ ބަދަހިކަން ހާމަކޮށްދެއްވުމަށްޓަކައެވެ.

ދެން އޮތް ބައިތުގައި ވެސް ޝާއިރު ވަނީ އެރޭގެ އެ މަންޒަރު އިތުރަށް ސިފަކޮށްދެއްވައިފައެވެ.

"އުޅެމަތީގާ ވިޔާ މަދުވެލާލާ

އުޅެއުކަން ތަރިތަކުން ދިއްލިލާލާ

މަޖުމަޖުން ރޮނގު އޮތްރުން ވެލާލާ

ކަނޑުވަނީ ހަމަހިމޭން ކަމުގާ"

(އުޑު ގަތީގައި ވިލާގަނޑުވެފައި، އުޑުއެކަން ތަރިތަކުން ދިއްލިލައިފައި އުތުރުން މަޑުމަޑު ވައިރޯޅިއެއް ވެލައިފައި (ވާ އެރޭގެ) ކަނޑު ވަނީ ހަމަހިމޭންކަންމަތީގައެވެ.)

މަދު އުޑުގައި ވިލާގަނޑުވެފައިވާތީ ކިތަންމެ ހަނދުވަރު ދިރަސް ދުރުދުރުން ތަރިތައް ފެނެ ފެންނަން ހުރި އެރޭ، ރޯޅި މަޑުކަމާއެކު ކަނޑު އޮތީ ވަރަށް ހަމަ ހިމޭންކޮށެވެ. ވަރަށް ކަނޑުމަތު ރީއްޗެވެ.

އެ ސިފަކުރެއްވުމަކަށް ހަދި ވެސް ނިމުމެއް ނެތެވެ. އާދޭހެވެ! ދެން އޮތް ބައިތެން ވެސް އިތުރު ސިފަކުރެއްވުމެވެ.

“މަދުއުޑުން ހަނދު ދަތުރުކޮށް ދަނީއެއާ

ހުދު ވިލާކޮޅުތަކާ ގެއްލެނީއެއާ

ހަނދުވަރުން ދިނިއެ އަލިކަންދިނީއެއާ

އަދަދު ނުވެވޭ އުޑުތަކު ތަރިގާ”

((އެއިރު) މަދު އުޑުން ހަނދު ދަތުރުކޮށް ދަނީއެވެ. (އެ ދަތުރުގައި) ހުދު ވިލާކޮޅުތަކާ ނިވައިގެ (ހަނދު) ގެއްލެނީއެވެ. (އޭރު) ހަނދުވަރުން ދިނިއެ އަލިކަންދިނީއެވެ. (އޭރު މި ދުނިޔެއަށް ވިދާލީ) އަދަދު ނުވެވޭ އުޑުތަކުގެ ތަރިގާއެވެ.)

އެހާ މަދުއުޑުން ހަނދު ދަތުރުކޮށް ދާއިރު ބައެއް ފަހަރު ކުދިކުދި ވިލާކޮޅުތަކާ ހަނދު ނިވައިވެލައިފަ ވެސް ދެއި ދިނިއެ އަލިކަންދިނީފައިވަނީ ރީތި ހިތްގައިމު ނަލަ ހަނދުވަރުން ނުވެ. މި ހުރިހާ ހިތްގައިމުކަމެއް ލިބިފައިވާ މާހައުލު މި ގޮތަށް އޮތް އިރު މި ދުނިޔެއަށް ވިދާލީ ގަނަ އަދަދު ނުވެވޭ އުޑުތަކުގެ ތަރިގައެވެ. އާދޭހެވެ! ޝިއުރީ އުފެދުމާ އެކަކަށް ވެސް އަދަދު ކުރެވޭނީ އެއްޗެއްތޯ ވެސް ނޫނެވެ.

“މުދުރުގައިވާ އެ ރަށްގަނޑު އަރާތާ

ހިނގަހިނގާ ހުރި ވިލާތައް ދުރާނާ

އެއްކޮށްކޮށް ހުސްވެހިއްޖާ ވަރައިގެން

ވަޔުދުތައް ކޮން ހޮޑިތާ އެރޭގާ”

(ފޫދިގެއިލާ އަށް (ކަނޑުގެ) ތޮށްގަނޑު އަހާނެއެވެ. (އުޑުމަތީގައި) ހިނގަހިނގާހުރި (ހުރިހާ) ވިލާތަކެއް (ވެސް) ދަކާނެއެވެ. އެއުރެދުން (ވިލާތަކާއި ކަނޑުގެ ތޮށްގަނޑު) ވަރައިގެން (މަތީންނާއި ތިރީންނާއި ދެފަރާތުން) ހެކިވެގެން ތިއްބައި އެނާ ވައުދުތަކެއް ކޮށް ހެދީމެވެ.)

ޝާއިރު އަށް ވިދާޅުވަނީ އެނާ އަށް ދެލޯބިވެރިން ވީ އަބުރާއި ވައުދުތަކެއް ވީ ކަނޑުގެ ތޮށްގަނޑާއި އުޑުގެ ވިލާތަކާއި އެތަރާގެ އަށް ރީތި ހަނދުވަރާއި ދުލި އަށް ހިތުން މާބަރުއްދު ހެކިކޮށްކަމަށެވެ. އަށް ދާ އަށް ދެލޯބިވެރިން ސިއްރުސިއްރުން ވީ ވައުދުތަކެއް އަޑު އަހާކަން އެހެން އެއްވެސް ތިޔަހަ ނެތެވެ. އެ ވައުދުތަކެއް ވީ އެހާވެސް ސިއްރުންކަމަށެވެ. ކުރި ހުރިހާ އުފަލެއް ކުރި ވެސް އެކަކަށް ނޫނީކަމާ ސިއްރުންނެވެ. އެ އުފާވެރި މާބަނުލެގެއެވެ.

އިސްވެ ދިޔަ ބައިތުތަކުގައި ސިފަކޮށްދެއްވައިދޭ އެވަނީ ދެ ލޯބިވެރިން ވައުދުތަކެއްވެ ބަރުދާއި ހުވާތައްކުރި އުފާވެރި ހިތްގައިވެ މާބަނުލެވެ. ކަން ހިނގި ގޮތް އޮޅުން ފިލުވައިދެއްވައި ސާފުކޮށްދެއްވުމަށްޓަކައެވެ. ދެން މި އަންނަނީ ޝަރަހައެވެ.

“އަޑު ކޮބައިހޭ މި ލޯބީގެ ކާނާ

މަދަދުވެރިކަމުގެ މަތިވެރި ބިލާނާ

ގަދަރު ކަނޑުގެން ހިނގައްޖޭ އިނގޭތޯ

އަޑު މި ނިއުމާތަކީ ހިތޯ އެހީގާ”

(އަޑު މި ލޯބީގެ ކާނާއަކީ މަދަދުވެރިކަމުގެ ބިލާނާ (އެ ވީ ވައުދުތަކުގެ އިތުބާރު) ކޮބައިހެއްޔެވެ؟ (އެ ހުރިހާ ވައުދުތަކެއްގެ) ގަދަރު ކަނޑުގެން ހިނގައްޖޭ އިނގޭތޯއެވެ. (އެއްވެސް ގަދަރެއް ނެތެވެ.) އެހެންވެ މިއަދު ހިތް އެހީގައި މި ނިއުމަތައިތަނީއެވެ. (ހިތުގައި ހުރި ސިއްރުތަކެއް ހާމަކޮށްލަނީއެވެ.))

ލޯބީގެ ގުޅުމާއި އެނާ ވީހައި ވައުދުތަކާއި އެކަކު އަންނަކާ އެހީތެރިވެ އެއްބާރުލާންކަމަށް ކުރި ހުވާތަކުގެ އެއްވެސް ގަދަރެއް އިތުބާރެއް މިހާރު ނެތެވެ. އެ ހުރިހާ ހުވާތަކެއްގެ އިތުބާރު ކަނޑުގެން ހިނގައްޖެއެވެ. އެ ހުރިހާ ހުވައިކާއި ވައުދުތަކެއް އުވާލައިފިއެވެ. މިއަދު އޭގެ އެއްވެސް ބޭނުމެއް ނެތެވެ. އެ ހުރިހާ ވައުދުތަކެއް އޮތީ އެއްވެސް އަގެއް ހުރި އެއްޗަކަށް ނުވެއެވެ.)

މި ދިރާސާ ކަންތަކާ ގުޅިގެން ޝާއިރަށް ދިއްވި ބާރަހެއްގެ ފާރަ ބަޔާންކުރައްވަމުން ދެން ވިދާޅުވަނީ:

“ފާޑުވެއްޖޭ ދޮރާ ރޮނގަ ރޮނގާ

ކޮޅު ކަނޑުނައިގެ ދޮވެނި މި ތާނގާ

ބާރު މިހާރު މަރަށް ހުއް ނުވެވިގެން

ހާލު މި ކިޔާދިނީހޭ އެޅިގާ”

((މި ހިތާމައިގައި ކޮއިކޮއި (އަހަރެންގެ) ދަރި ފާޑުވެއްޖެއެވެ. މިތާނގައި ކަނޑުނައިގެ ކޮޅުތަށް ދޮވެނީއެވެ. މަރަށް މި ހުރާ ބާރަށް (ދިޔަ ހިތަދުލި ވޭންތަކަށް) ހުއް ނުވެވިގެން (އަހަރެންގެ) ހާލު، (ކަން އޮތް ގޮތް) އެޅިގައި މި ކިޔައިދިނީއެވެ.)

އާދޭހެވެ! އިހުސާސްތަކީ ކޮންބަޔާ ވަކިވުމަކީ ނަފްސަށް ބާރުކުރާނެ ކަމެކެވެ. އެކަމާ ހިތާމަކޮށް ކޮއިކޮއި ދަރި ފާޑުވެއްޖެއެވެ. ކަނޑުނަށް ނިކިކެވެ. އަބަދާއި އަބަދު ކޮއްޓަތްކަނީ ކަނޑުނައި ތެޅިފޮޅެވެ. މަގޭ ގާތުގައި ބޯހަރަ އަހަރެންނަށް މި ދޯނި ކަނޑުނައިގެ ކޮޅުތަކައި ފޮތާނެވެ. އެހެންކަމުން މި ހުގަ އަސަރަށް ހުއް ނުވެވިގެން، ކަން ހިނގައި ދިޔަ ގޮތް އެޅިގައި މި ކިޔައިދިނީއެވެ.

މުޅި ޅެމުގެ ޚުލާޞާ މާނަ:

މުޅި ޅެމުގެ ޚުލާޞާ މާނަ އެއީ ބައިމީހަކު ޝަރުޢީގޮތުން ނިކާހުގައި އަލުގަނޑު ގެންގޮސްފައި އުޅެނީއެވެ. ހިތް އާދި ކޮއްޓެ ވިޔަފާރީގެ ކޮއްޓެ ގުޅުން ބަދަލު ގޮތްގެ އުފާވެރި މަހައުލު ސިފަކޮށްދެއްވުމަށްފަހު ކޮއްޓަތް ވީ ބަހުރާއި ވަގުތު އުވައިލައި އެ ވަގުތުތަކުގެ އަލުވަތްބައިލުމުން ކުރި އަސަރާއި ކުރިމަތިވި ހިތްދަތި އަސަރު ޝަކުވާއާއި ގޮތުގައި އުފެދި ހުވަފެންކަމަށް ވެފައިވެއެވެ. މިއީ ހުވަފެނެއްކަން ޅެމުގެ ސުރުޚީން

އަލުގަނޑުމެންނަށް ދަރަކާތްގެއްލުން ޝާއިރު ބޭނުންކުރު ވިދާޅު އަލުގަނޑަށް ބޭނުން ސިފަވަނީ މިއީ އެ ޚިޔާލުން ގެންދިޔައިން ކުރިމަތިވެވުނު ހިތްދަތި ހާލަތު ކަމުގައެވެ.

ޅެމުގެ ބޭރުފުށުގެ މާނަ:

ޅެމުގެ ސުރުޚީ ކިޔައިދެމުންދާ ދުނިޔެ ހެދި ބައިމީހަކު ކިޔައިދެމުން މިއީ ހަމަ ގެންދިޔާގެ ހިޔާލަށް އުފެއްދި ޚިޔާލީ ތަޞްވީރެއްކަން ދޭހަވެއެވެ. އެއީ ކޮންބައި ޒުވާނުންގެ ޙިކާޔަތެއް ސިފަކުރުމަށް ވަރަށް ރަގަޅަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ގެއްލެވެ. ވަރަށް ޖާގަ ގެންގޮސްފައިވާ ޖާގަތަކުގެ ސިފަތަކެއްކަމެވެ. ޖާގަ ގެންދިޔާ ވަނީ އެނގޭ ހިޔާލުގައިވާ ތަޞްވީރު ނަންބަރުކަމުގެ އުފާވެރި ވަގުތުތަކެއް ހޯދަހުއްޓެވެ.

ސާދަވިޓޫކުރުއްގެ މެންދަމުގެ ހަމަހިމޭން ވަގުތުގައެވެ. އިރު ދޯރުން ފިނި މަޖެ ޓްރޭލެއް ވަމުން ދައި ކުރުއްގައި ކަނޑުމަތީގައެވެ. ކުޅެކުޅޭ ރިސޯޓީއެއްގައެވެ. ކަނޑުމަތީ އުޑާފަރި ކުރުކުރެވެ. މުޅި ކަނޑުފަސް ވަށި ހަނދުގެ ދޮރިމަކުން ރިވެތިވެފައެވެ. މި އުފާވެރި މާޙައުލުގައި އެ ދުލެބުލެރިން ގައިގޮވިކަފާއުކު ރީތި އެއްވެސް މިހަކަރު ނުފެންނަ ފަދަ މިހިވަން މާޙައުލެއްގައެވެ. ގޯހި ބަދަދު ނަމާފަދަ އުފާވެ ބާސިފުކުރުމުންނެވެ. މި މަންޒަރު “ފެންނާނީ” ހަމައެކަނި ކަނޑުގެ ރާޅުތަކަށެވެ. ސާދަވިޓޫރާގެ ހަނދަށެވެ. ހަނދުވަރުގެ އަލިއަށެވެ. އުޑަށެވެ. އުޑުން ދަތުރުކުރަމުން ދިޔަ ހުދު ވިލާތަކަށެވެ. މިއީ އެކަނި އެ ދުލެބުލެރިންގެ ހަމައެކަނި ބައިވެރިންނެވެ. ހެވެރިންނެވެ. “މިއުޅުމުގެ” (އިސްވެ ދެންނެވުނު ހިރާ އެއްބަޔަށް) ހެދިކޮށް އެ ދު ލެބުލެރިން ތަޅަކަ ހުވާކޮށް ކިޔައެވެ. ވަޢުދުވިއެވެ. އަހުދުކަމަށް ކިޔައެވެ. ދުވަހަކު ވެސް ވަކިނުވާނެ ކަމަށެވެ. އަބަދާ ލޯބިވާ ކަމަށެވެ.

މާ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ނުވެއެވެ. މި ހެދިގެ ވަޢުދުތަކާއި އަހުދުތައް އަދި ކިރި ހުވާތަކުގެ މަތިން ބާސިފީ ހަނދާން ނައްތައިލައިފިއެވެ. ލޯބީގެ އިތުބާރު ގެއްލިވައިލައިފިއެވެ. ކިރި ހުވާތައް ފޮވައިލައިފިއެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން ބާސިފުގެ ހިތް ފުރައިގެން ދިޔަކަސަލަފާއެވެ. ތިރުން ކަރުނަ އޮހިގެނިގެވެ. ކުރުދުއި ދިލާ ފުރުފުއްޓާއެވެ. ކަރުނަ ފައިބާލުމު ގިނަ ކަމުން ހިފަސް ކަރުނައިގެ ކުރުމަތުގެ ދުރިގެން ދާހުންނެވެ. މި ވާހަކަތަށް ޖެހުން ގެންވެރިޔާއަށް ކެތުމް ނުކުރެވުނެވެ. އެހެންކަމުން މި ދުކުދިން ލޯބީގެ ގުޅުން ގެދިގެން ކުޑަކުރި ކާގެ ފަހަކަ ހަމަކުންގެމިއެވެ. ކިރި ވަޢުދުތަކާއި އަހުދުތައް ކިޔައިދިނީއެވެ. އާނާގެ ކުރެއް ނުތެކުން ހަމަ ކުރުދެއްވުމަށްޖެހުނެވެ. ބާވާފާރިވީ ބާސިފުކަން ސާބިތުކުރެއްވުމަށްޖެހުނެވެ. މި ހިތްދަތި އަސަރުގައި ގެންވެރިޔާ ހަފާކުތްދަން ކައިރިވެފައި ވަނީކުރި އަވަހަރާފަން ކުރުގެފުރިމީޖެ އެވެ. ކާފާފާފާފުން އިރު މި ހިނގައި ދިޔަ ކަނޑުމަތި ހުވަފެނެއްކަން އެނގިވަޑައިގަންނަވާއެވެ. އާދަރެވެ! އެއީ ސާދަވިޓޫރާގެ މެންދަމު ފެނުނު ލޯބީގެ ހުވަފެނެކެވެ. ހަގީގަތެއް ނޫނެވެ.

(ހ) ވަޒަން:

މި ވާހަކަ ވަޒަނަކީ ރިތި ހިނދީ ތަވަޅުގެ ވަޒަނެކެވެ. އެ ތަވަޅުގެ ވަޒަންތަކަށް މި ވާހަކަ ވަޒަންތައް ވަރަށް ރީތިކޮށް ފުރާ މީހީ ވަޒަނުގެ ގޮތުން ފެށިކަމަ ވާހަކަގައި ދަސްކަރުވައިދާނެވެ.

(ށ) ކާފިޔާ

ބައްޔު ގޮތުގައި ހެދިގެ ބައިތުގެ ކާފިޔާތަކެއް ވެސް ފެށިކަމެވެ. ، އަރިގާ، މަތިގާ، ރަނގާ މިފަދަ ގޮތަކަށެވެ. އެހެންކަމުން އަޑުގަނޑެއް ދަސްކަރުވާނެ ގޮތަކީ މި ވާހަކަ ބައިތު ގޮތުގައި ކާފިޔާތައް ވެސް ހަމަ ވާހަކަގައިވެއެވެ.

(ނ) ބަނޑުވެއް އަކުރު

ކާގެ، އާގެ، މާގެ، މި ގޮތަށް ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކިޔަ ބައިތުތަކުގައި ވަނީ ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ބަނޑުވެއް އަކުރު އެއްގޮތަކަށް ހިމެނިފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ގިނަ ޝާއިރުންގެ އަތުން ބަލާއިރު ބަނޑުވެއްއަކުރު އެއްގޮތަކަށްތިބޭ ކަވިތައާއި ޤާފިޔާ ބޭނުންކުރާ ގޮތް މާނައާއި ތަރުތީބު އިސްލާހް ގެނެސް ލާމަކާނީ ގުޅުން ރޭވުން ވަރަށް ގިނައިން ރެކޯޑުކުރާ ގޮތަށް އެބަ ހުށަހަޅާލިބުނު ޝާއިރުން ބޭނުންކުރައްވާ ގޮތް ބަލައިލެވެ، ބަލާ ބަނޑުވެއް އަކުރު ފުރިހަމަ ކުރެއްވުމަށް ފަރާތުން ކުރަމުންދެއެވެ.

(ރ) އާދައިގެ ހިތާހު ލަފުޒު

މި ގޮތުން ޝާއިރުންނަށް ފަރާތުން ތަފާތު ގެތެރެ ލަފްޒާއި ވަރަށް ތަކާއި ރާގު އިސްލާމާއި އެހެން ލަފުޒު ބަލައިގެން ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ބަލާފައިވާ ލަފުޒުތައް ކުރެވެއެވެ. މިއީ ބަސް ޖިހާނާއިހުގެ ޝާއިރާ ރިޔާސީކުރުވައިގެ ނަމަ މި ތަރީޤާ ސިޔާސީ ރާގުތަކާއި ޖަހާ ބަލަމުންނެވެ. ނަމަވެސް ގިނަ ޝާއިރުންނަށް މި ވަނީ އެ ހަރުކަ ފަރާތުން ލަފުޒު ބަޔާ ބަލައިގެން ވަރަށް އެކަށީގެންނެވެ ހިތާކުރުމަށް ވަރަށް ބޭނުންކުރެވެއެވެ.

އެތެރެހުރުގެ ބާބު:

(ހ) ހިފާލައި ޖަވާބު:

ޝާއިރުގެ ފުރިހަމަ ފަރާތްތަކުގައި ރާގުތަކާއި ފުރިހަމަ ވަރަށް ރޭވިފައިވާ ގޮތުގެ ސިފައިގައި އެކުގައި ބަނޑުވެއް ބޭނުންކުރާ ސިފައެވެ. އާއާ ހުރިގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވޭ "ސޮރު" ބޭނުންކުރައްވައިފައި ޢިލްމީ އެ ޖޭބޭ ލިބިފައިވާ ސިފައިގެ ވަސްލު ޖަހަން ދިޔަ ދަރިވަރުގެ ބޭނުންކުރެވޭ ތަޢުލީމު ޝާއިރުގައި ކުރިއަށްދާން އަދި ދެއްވައިލުމާ ކަމަށް ވާނީ، އެ ގޮތުގައިވާ ރިވާޔަތުގައި ފަޅުތައް ބޭނުންކުރެވޭ ތަޢުލީމުކަން ދެއްވި އިސްލާމް ވެސް ހުރިހެއެވެ.

(ށ) ސަޖާޒުބުން

ވަރަށް ސިފަ ހަޖާޒުބަށް ބޭނުންކުރައްވައިގެން ވެސް އަސަރުގައި ފުރިހަމަ ގޮތް ހުރިހާކަން ގިނަ ސިފަތަކުގައިވެއެވެ. އަދި މިނަ ބާބު އެކުވެ، ދިގު ޖުމުލަތަކުން ބާރުކުރާ ސަޖާޒުބުން ދިޔައީ ބަރުގައި ވެސް ހުރިހަން ސިފަތަކުގައިވެރިކަން "ޖިލާނީ" ގޮތަ ސަޖާޒުބުން ބޭނުންތަކަށް ކުރެވޭ ގިނަ ގޮތުން އެކުއެކީ ފުރިހަމަކުރަމެވެ. އިސްލާމީ ދީނުގެ "ޖިލާނީ" ގެ ބާރައިޔާ "ދެއްކާ ވަރަކައިގެ

އިތުބާރުވެ." އެންމެ ތިން އަހަރުގެ ތަޖުރިބާކުރަން މި މާނަ ގެނެސް ދެއްވައިދެއްވި އެބަފާއްތު. ވީމާ ގެޔުގެ ތަޖުރިބާތައް އަޅުގަނޑު އަރިހުގައި ސަޕޯޓުކުރެވެ.

(ނ) އިބާރާތްތައް

އިބާރާތްތަކަށް ވިސްނާ އިރު ސިފަކުރާ މަޢުލޫމާތުގައި މާބަޔަކު ސިފަކޮށްދެއްވައިފައިވާ ގޮތަށް މި ޤައުމުގައި މާބަޔަކު ސިފަކޮށްދެއްވައިފައިވުމުން އިބާރާ ދުރު ވަކި ދަންނަވާނީ އިތުރު އެއްޗެއް ނެތް ޒާތީ ކޮމެންޓެވެ! އަދި މި ޖަމާނުގައި ހުސްނަ ތަފާތުގެ ގޮތުގައި ހުސްނަ ފުރަ ކަށުފުރާތަކެއް މި ގޮތުގައި ނަމުނާ ފޯރަކަނުރުވެއެވެ. އަދި ވަރަށް ސާދާ ބަސްކޮޅުތަކުން އަޅުގަނޑުމެންފުރަ އާދައިގެ މަށް މިހާރަށް އޮޅުމެއް ނެތި ސާފުވާނުވާން ރިވެތިރަސްއައިފަތަށް ފުރިހަމަވެވެ. "ގައި" ފުރަ އައިބައިފިލުވައް އާބާލުއްޖަން ބަދަލުކުރުމަކީ ގޮތުގައި "ހުއްދަ" ކަމެއްކަމަށް ގެންގުޅެން ވިދާޅުވެއެވެ. ވީމާ ގޮތުގައި އެއީ އައިބުކަމެއް ނޫނެވެ. ގޮތުގެ އަސަރުގެދަނުވާން މިއަދާ ހަމައަށް ފެސް ބާނގެ މި ގޮތް ތަފާއްޓެއް ގޮތުގައި މިހާރުގެ މަޤުބޫލުކަން ހިދައިފައިވާ ކަމަށް ގޮތުގެ އިބާރާތްތަކުގެ ފުރިހަމަކަމުގެ ސަބަބު ފުރިހަމަ ހެޔޮކަން ބޭނުމެވެ!

ރީތިކަމުގެ ފާޑުކިޔުން

މިއީ ވަރަށް ރީތި އަސަރު ގަދަ ފޮތެކެވެ. ކިޔަން ފެށި ދަރަންނަވައިދެއްވުމުން ފަށަމުން ގޮތުގެ އަސަރު މިއަދާ ހަމައަށް ދުރުވެގެން އައި އައުމަކީ އަޅުގަނޑު މި ދުނިޔެ ބަލާ ގޮތަކަށް ނުފެނޭތީއެވެ!

ނަފްސާނީ ފާޑުކިޔުން

މި ފޮތް ވުޖޫދަށް އައީ 1960ގެ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައެވެ. އެއީ ފޮތްލިޔުން އާދަ ގިނަ ޖަމާޢަތް ނުނުވެ. އެހެ މި ގޮތުގެ ސާއިރުގެ އުމުރުފުރާތަކަށް ވާނީ ނުކުރިފުރައިގެ ޖަވާން އުމުރުފުރެވެ. އެހެންވީމާ އިސްލާމީ ޖަޒީރާގެ ހިތްފުލުގައި ވިސްނުމާ ޖަމާނާ މިސްރާބު ހިއްޕާފުޅުކަން ގެންނަވާރާވެ. އެއީ މި ޒަމާން ގޮތުގައިވާ ތަފާތު ގޮތެއްގެ ތެރެއިން އެކި ގޮތްތަކުގައި ނަމުނާގެ ގޮތަކުން ފޯރުކުރެވޭ އެފަދަ ފަހުމުގެ ވިސްނުމެއް ގޮތް ސާއިރު ޖަމާ ހުއްދަވިކަމީ ހިމެނޭތީއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އެކަކު ފަހުމުގެ ތަފާތު މި ހަމައެކު ފޮތްވެރިޔާ އަދި މަޖުބޫރުވި އަދި ބަލަހައްޓައިދޭ ބަރާބަރު ކަންތަކާއި ނިސް ސަމާލުކަމީ ބަލަހައްޓައިދޭ ކަމަކީ "އެއްޗެއްވެ." މަޖުބޫރު އެކަމީ އެންމެ އަދިވެސްކަން ފުރުޞަތު އަދިވެސް ބަރަބަރުކަމެވެ. އަޅުގަނޑު މި ހާލަތުގައި ފޮތް ފުރަތަމަ ސާއިރުގެ މަޖުބޫރުވާ އެޖެހެނީ ވަސް އެ ޖަވާން ފޮތްވެރިޔާއެވެ.

އަސަރު ގަބޫލުކުރުމުގެ ފާޑުކިޔުން

ގޮވަޔާ ހިތްވަރުގެ އެންމެ ފުރަތަން އަސަރު ފޯރާ، ޒުވާނުންގެ އިޝްތިރާކު ބަޔާބޮޑުކޮށްފައި ހޯދައްވައިދާ، އަސަރުގަދަ ކުރި ގެއްލެވެ. ސިޔާސީދާއިރާތަކުގައި ގޮތުން މުޅި މަސްއަލަ ކުރައްސަވައިލައްވައިފައިވާ ގޮތުން މި ގޮތުން "ބިއްސު ކުރީމުގައި މަރުވެފައި ހުން އެއްލިފައި ސަރަހައްދު- އަޅާ ހިތައް ނަމަވެސް" އެ ހިސާބަށް ދިޔުން ގެންސްދިއުން އެވެ. އެހާ ވެސް އަސަރު ގަދައެވެ.

އުސްލޫބީ ފާޑުކިޔުން

ގޮތުގެ ވައްޓަފާޅިއާއި ފާޑުކިޔުންތަކުން ބަލާއިރު، ޒަމާނާއި ގުޅޭ ބަސްތަކާއި ގުޅޭ ބަސްކޮޅުތައް ގެންނަވައިފައިވެއެވެ. އިނގިރޭސި ބަހަށް އެ ޒަމާނުގައި ދެއްކުނު ކެރޭ މިންވަރަށް ބައްލަވައި އިނގިރޭސި ލަފުޒެއް "ލަވް" ގޮތުގައި ގެންނަވައިދިނުމުން މި ގޮތުގެ އުސްލޫބީ ފުރިހަމަ އުސްލޫބެއް ކަމުގައި ދަންނަވާލެވެއެވެ.

ގަވާއިދު :

ގަވާއިދުގެ ގޮތުން ބަލާއިރު ބަހުގެ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތަކަށް ފެތެއެވެ. ކުރިން ވެސް ދެންނެވި ފަދައިން ޢާއްމު ލިޔުންތަކާ ހިލާފަށް ގޮތްތެރިކަމުގައި "ހުއްދަ" ބަޔެއް ކަންކަން ހުއްޓަސް އެ ކަންކަން އެއީ އުސޫލާ ހިލާފުކަމެއް ކަމަކަށް ނުބެލެއެވެ. އެހެން ކަމުން މި ލިޔުން، ބަހުގެ ގަވާއިދާއި ހަމަތަކަށް ފެތޭ ކަމުގައި ދަންނަވައިލާން ކެރެއެވެ.

އެއްވެސް ޝަރީޢަތް ނުވާ ގޮތުގައި އަދަބީ ނަޝީދު ބަލާފައި ރަޝީދު ހުސައިނީ ކުރެއްވި ފުންނާނު އުސް ޝާއިރެކެވެ. އެ މަނިކުފާނުގެ ޝިޢު ގެނބިގަތުމަށް ބަލާއިރު ފެށިގެ ދިރުން ކަމުގައި ވިދާޅުވި ޒުވާން ދުވަސް ވަރު އެހެން އިންސާނުންނާ އެއް ފަދައިން އިޝްތިރާކު ވެސް އެ ހިތުގައި ގެނި ކަން މި ކުރީ އަސަރު ގަދަ ގޮތުން ވަރަށް ރީތިކޮށް ހަމަވެއެވެ.